

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Dordrecht - Centrum; Ds. R. Kok, Soest. Ds. H. van Lecuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE :

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74 2406 EP Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

En die het gezien heeft, die heeft het getuigd en zijn getuigenis is waarachtig en hij weet, dat hij zegt, hetgeen waar is, opdat ook gij geloven moogt

Johannes 19:35

Johannes heeft het borgtochtelijk lijden en sterven van de Heere Jezus aanschouwd. En dat de krijgsknechten de benen van de eerste en van de andere braken. „Maar komende tot Jezus, als zij zagen dat Hij gestorven was, zo braken zij Zijn benen niet. Maar één der krijgsknechten doorstak Zijn zijde met een speer en terstond kwam daar bloed en water uit”.

En daarin is de profetie van Zacharia vervuld, wat ons klaarheid geeft in hetgeen door Johannes werd aanschouwd. „Doch over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem zal ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden en zij zullen Mij aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben en zij zullen over Hem rouwklagen, als met de rouwklage over een enige zoon en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene”. En al was de krijgsknecht die dat deed een heiden, zo was het in de grond der zaak toch een daad van de Joden, daar de Heere Jezus tot dat einde aan de heidenen werd overgeleverd.

Maar wat door de apostel der liefde werd aanschouwd en door de inspraken van de Heilige Geest werd opgetekend, wordt dan door de profetie betrokken op de uitstorting van de Heilige Geest. En dat zou plaats vinden, naar het Woord van de Heere Jezus, als Hij verhoogd zou zijn tot aan des Vaders rechterhand. Opdat Christus er door omhelsd zou worden in het geloof.

Het Joodse volk is zo maar niet als vanzelf gekomen tot het geloof in Hem, Die door hen gekruist werd. Want daarin kwam de mens zichzelf in de staat van vijandschap en ongelooft te handhaven. Zodat hij alleen door de onwederstandelijke werkingen van de Heilige Geest gesteld kon en moest worden in de staat des geloofs. Om in boetvaardigheid zijn dwaasheid, die in vijandschap wordt uitgeleefd, met smart te belijden.

En dat is, Gode zij dank, niet afhankelijk van des mensen welwillendheid. En daarom zegt de Heere: „En zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben en zij zullen over Hem rouwklagen”. Wat alleen mogelijk is door de inlijving in Christus, bij de afsnijding van Adam. Want dan schrijft de Heere door Zijn Geest de wet der liefde in het hart. Om zo de zondaar, vanuit de staat des ongeloofs te stellen in de staat des geloofs. Opdat het hem duidelijk zou worden, tegen de openbaring van Gods liefde gezondigd te hebben, door Zijn Zoon te nagelen aan het kruis. En het zwaard van vijandschap te steken in het hart. En daarover zullen rouwklagen, als met de rouwklage over een enige zoon. Want Gods eniggeboren Zoon werd door ons in de vijandschap van het ongelooft verworpen. En dat werd onder de bearbeiding van de Heilige Geest met smart bekend en met rouw beoend. Wat het hart ootmoedig in zelfverfoeiing doet buigen voor de majesteit van Gods rechtvaardigheid. En daar het hart door de Heilige Geest de inlijving in Christus deelachtig mocht worden, is het door zijn buigen, uit liefde tot Gods rechtvaardigheid, dat Hij met Zijn bloedige offerande ging tot

de Vader. En wel met dit woord: „Vader in Uw handen beveel Ik Mijn geest”.

Om voor allen die hartelijk leren buigen voor de majesteit van Gods rechtvaardigheid, in Zijn bloedige offerande de weg der zaligheid te openen.

En in dat ootmoedig buigen voor Gods rechtvaardigheid, wordt de straf der zonde aanvaard. Die geheel in overeenstemming is met de daad der zonde. Wat op de weg des geloofs steeds meer diepgang bekomt in het hart, tot wasdom van het geestelijke leven. Want dat buigen voor de majesteit van Gods rechtvaardigheid is niet voor eens en altijd geldig, maar het krijgt steeds meer diepgang. Want door de zoete smaak daarvan te leren kennen, begeert het hart steeds dieper te buigen voor de Heere in diepe verootmoediging voor Hem. Zodat het ons dan duidelijk wordt, dat wij niet alleen verwerpelijk zijn in de daad der zonde, doch ook in de smet der zonde. Want het moet ons tot smart worden, dat wij van dag tot dag met ons vlees de wet der zonde dienen. Zodat wij ook daarin gans verwerpelijk zijn. Om in diepe zelfverfoeiing uit liefde tot Godswet en recht, dat te bekennen voor Zijn heilig aangezicht. Want Zijn volk zal door recht verlost worden en dat geldt zolang wij zijn in het lichaam der zonde.

Zoals Christus in het buigen voor Gods rechtvaardigheid de vergeving der zonde en het recht ten eeuwige leven verworven heeft, kan dat alleen in het buigen voor en kussen van Gods rechtvaardigheid in Hem, de door Hem verdiende zaligheid toegepast worden aan het hart. Zodat het altijd gaat langs de weg van recht en gerechtigheid.

Want één der krijgsknechten doorstak Zijn zijde met een speer, zodat zijn hart er door getroffen werd. En daar kwam terstond bloed en water uit. Want ons hart kan alleen door Zijn borgtochtelijk bloed gereinigd worden. Opdat wij door Zijn genade getrokken zouden worden om te komen tot het gelovig omhelzen van de gekruiste Christus.

Johannes zegt terecht: „Opdat gij geloven moogt”. Want dat kinderlijk geloven is en blijft een gave Gods, die Christus verdient heeft door Zijn offerande, die Hij als waarachtig mens, in het geloof en dat is in het vertrouwen op Zijn God en Vader, verworven heeft. Zodat de beleving des geloofs van stap tot stap, alleen door Hem verkregen kan worden. En in dat kinderlijk geloven wordt de gekruiste Christus ons steeds meer dierbaar. Daar Hij Zijn gezegend middelaarsbloed door Zijn Geest laat vloeien in het hart. Wat de heilige en rechtvaardige God, geen zonde doet zien in Zijn Jacob en geen overtredingen in Zijn Israël. Ja zo, „als had ik nooit zonde gehad noch gedaan, ja als had ik ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft”. En daarvan bekomt het hart door de dierbare werkingen van de Heilige Geest op de weg des geloofs steeds meer kennis, tot beleving. Waarin het u duidelijk wordt, dat de genade des geloofs in Christus overvloedig is, want die is niet in ons. Waarom het alleen door Zijn genade mogelijk is te volharden in het geloof, tegenover al de tegenstand van zonde, Satan en ongelooft. En zo is in de beleving van het geloof, altijd de beleving van de kinderlijke afhankelijkheid. Waarin het hart afkerig is van overmoedigheid. Want het is dan ook de aard van het geloof zachtmoedig te zijn en nederig van hart. Wat het hart dan, door de genade van de Heere Jezus open doet staan

VAN DE ADMINISTRATIE

Hartelijk dank aan hen, die op ons verzoek, het juiste adres toezenden van retour gezonden bladen door de P.T.T. Ook Ds. v. Zonneveld voor de nieuwe abonnee die van hem ontvangen werd. Voorts mochten wij weer 5 nieuwe abonnees noteren, terwijl wij aan giften ontvingen f 384,50. Voor alles onze dank; wij blijven bij de voortduur, ons blad „Bewaar het Pand” bij U allen aanbevelen. D.V. tot ziens op Zaterdag 21 april a.s. te Sliedrecht, en wek ook andere op, de Ontmoetingsdag te bezoeken.
Adm.: „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen a/d Rijn, giro 704350.

v.d. L.

voor Zijn bediening. Om door de liefde van Zijn nart te mogen smaken, in Hem één van hart en zin te mogen wezen. En zo heeft Johannes met het getuigenis van Zijn bloed uit Zijn hart, mogen getuigen, daar het waarachtig was in zijn hart.

Maar daar vloeide uit het verwonde hart van de Heere Jezus niet alleen bloed, doch ook water voort. En dat tot heiligmaking, om de levende God te dienen. Want in de reinigende kracht van Zijn bloed heeft de Heere de heiligmaking ten doel. Waartoe Hij gegeven is door de Vader, opdat wij heilig en onberispelijk voor Hem zouden zijn in de liefde. Want de Schrift zegt: „Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor Hem in de liefde”.

Het gaat in de offerande van Christus niet alleen om de grond, doch ook om het doel van de zaligheid. Gelijk de levendmaking en de rechtvaardigmaking door het bloed en water van Christus is, dat vloeide uit Zijn hart, is ook de heiligmaking in Hem en door Hem.

„Opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde”. En dat is en blijft altijd in Hem. Opdat wij in afhankelijkheid van Zijn Geest, het zouden zoeken in Hem.

Want wij zijn en blijven in onszelf ellendige en verdorven mensen. Zijn overblijfsel is ellendig en arm in zichzelf, om de beleving van de heiligmaking, door het vertrouwen op de naam des Vaders, in Christus te zoeken.

Want dat is en blijft in Hem opdat wij het buiten onszelf in Hem zouden zoeken. De Schrift zegt, dat de rechtvaardigen nauwelijks zalig worden. Het gaat door veel strijd, verdrukking, benauwdheid, beproeving en kastijding heen. En dat is ons door de Heere betuigd. En toch roept Gods verkiezende liefde ons tot het heilig en onberispelijk zijn in de liefde voor Hem, en dat is door Hem: zodat wij de vastheid en het doel der verkiezing in Hem hebben te zoeken. En u durft het voor de Heere in uw hart niet te ontkennen dat u Hem in afhankelijkheid van Zijn genade daartoe mocht aannemen.

Wandel dan, zegt de Geest, in afhankelijkheid van Zijn genade in Hem. En daartoe hebt u de kracht van Zijn dierbaar bloed en het water des Geestes van dag tot dag nodig.

Opdat ons hart in het besef van onze onwaardigheid Hem zou aankleven. En daarin wordt Gods trekkende liefde gesmaakt en dat is Zijn verkiezende liefde. Wat u dan heilbegerig doet uitzien naar de volmaaktheid, om altijd bij Hem te mogen zijn, tot Zijn verheerlijking.

Soest

R. Kok.

VAN DE REDACTIE

1. Legaat. We ontvingen de mededeling van een notaris, dat een bedrag van f 10.000,— bij testament aan onze stichting is gelegateerd, echter onder bezwaar van het levenslang recht van vruchtgebruik ten behoeve van haar zuster. Het stemt tot dankbaarheid, dat de overledene op deze wijze aan onze stichting gedacht heeft. We hebben haar gekend en weten dat ze van harte het doel van onze stichting onderschreef. Tot haar dood toe was zij op ons blad geabonneerd. Ook haar zuster is abonnee op Bewaar het Pand. De Heere gedenke haar in de avondstond van het leven.

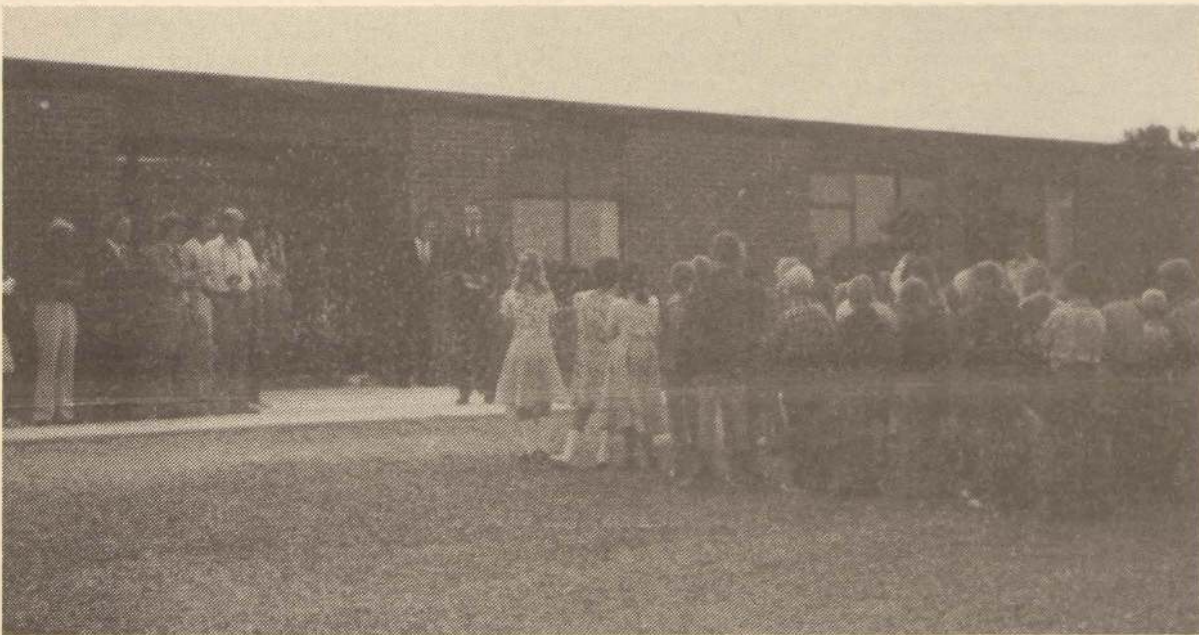
2. School voor DUNDAS en HAMILTON. We kunnen weer een aantal giften vermelden en wel: f 25,— van mevr. C. D., f 50,— via de kerkeraad van Sliedrecht-centrum, f 150,— van H. K. en f 1952,10 van de kerk van Rotterdam-West nl. kollekte f 1842,10 en giften f 110,—. Het doet ons goed deze bedragen te kunnen verantwoorden. Met enkele dagen na de verschijning van dit nummer kunnen onze lezers in Dundas en Hamilton er kennis van nemen! Deze dagen ontvingen we een nieuwsbrief van het schoolbestuur, waaruit blijkt, dat de Heere het tot nu toe in allerlei opzicht welgemaakt heeft. Mede door de bijdragen uit Holland zijn er tot heden geen bijzondere financiële zorgen. Er zijn plannen om met ingang van 1 september a.s. te beginnen met een bovenbouw, waardoor er 7 klassen komen en later nog meer. Het is van belang om de kinderen zo lang en zo goed mogelijk onder eigen hoede te houden. Het hoofd van de school,

meij. Noorduyn, schrijft in de nieuwsbrief, dat het onderwijzend personeel de leerlingen regelmatig wijst op de noodzakelijkheid van bekering, wedergeboorte en geloof. Zo juist bracht de post nog een overschrijving per giro, een gift van f 100,— van mevr. v.d. B.-St. Hartelijk dank. We ontvingen ook verschillende kleurenfoto's die gemaakt zijn tijdens de bouw van de school en daarna: op de achterzijde van de laatste foto staat: Rev. den Butter is addressing the children on the opening dag of school. Als het mogelijk is zullen we die in ons blad laten afdrucken.

3. Gideon. De verschijning van het boek van Ds. Van der Ent over deze richter is nu in de loop van de maand april te wachten. De drukproeven zijn nagezien. Na het aanbrenge van de correcties kunnen de persen gaan draaien. Het wordt een boek van ruim 330 blz. Men kan het nu nog bestellen tegen de voorintekensprijs van f 37,50, maar men haaste zich. Bestellingen worden gaarne door mij aangenomen, telefonisch of schriftelijk.

4. Zes pagina's. Dit nummer zou eigenlijk moeten bestaan uit 4 pagina's. Het was echter van belang om het artikel van Ds. Van der Ent, dat onze lezers in dit nummer kunnen vinden, in één keer op te nemen. We verheugen ons met hem over de goedertierenheden der Heeren. Om te voorkomen, dat er te weinig plaats zou overblijven voor andere artikelen, leek het ons goed nu een nummer van 6 pagina's te laten verschijnen. Mogelijk, dat Bewaar het Pand dan later in de vacantietaid vaker met 4 pagina's uitkomt. Dan komt het weer op hetzelfde neer.

B.

DE DORDTSE LEERREGELS

17e les.

HOOFDSTUK I, artikel 10.

„De oorzaak van deze genadige verkiezing is eniglijk het welbehagen Gods, niet daarin bestaande, dat Hij enige hoedanigheden of werken der mensen, uit alle mogelijke voorwaarden, tot een voorwaarde der zaligheid heeft uitgekozen; maar hierin, dat Hij enige bepaalde personen uit de gemene menigte der zondaren, Zich tot een eigendom heeft aangenomen. Gelijk geschreven is: „Als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, enz. werd tot haar (namelijk Rebecca) gezegd: De meerdere zal de mindere dienen; gelijk geschreven is: Jacob heb Ik lief gehad en Ezau heb Ik gehaat. (Rom. 9:11, 12, 13). En: Er geloofden zovelen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven. (Hand. 13:48).” Aldus luidt dit artikel 10 van hoofdstuk I. Ongetwijfeld kent u de bekende uitspraak: „Op de bodem aller vragen ligt der wereld zonde-schuld”.

De oorzaak van des mensen ellende ligt dus in de zonde-schuld van de mens zelf, door zijn overtreding van Gods heilige wet in het paradijs.

Waarin nu ligt de oorzaak van de Goddelijke verkiezing tot zaligheid van de uitverkorenen? In de mens of in God?

Volgens de Remonstranten zou de oorzaak der verkiezing uiteindelijk liggen in de mens, in enige hoedanigheden of werken der mensen uit alle mogelijke voorwaarden, welke God als een voorwaarde der zaligheid heeft gesteld.

Over die „voorwaarden” hebben we in onze vorige les gehandeld.

Onder deze voorwaarden verstonden de Remonstranten: dat de mens het licht der natuur recht gebruike, vroom zij, klein, nederig en tot het eeuwige leven geschikt. (Artikel IV van de „Verwerping der dwalingen”).

Zo lezen we ook in artikel IX van de „Verwerping der dwalingen”:

„Die leren: Dat de oorzaak, waarom God het Evangelie tot het ene volk meer dan tot het andere zendt, niet is het loutere en enige welbehagen Gods, maar omdat het ene volk beter en waardiger is dan het andere, aan hetwelk het Evangelie niet wordt medege-deeld.”

Zo bouwen de Remonstranten ook het geloofsleven helemaal op vanuit de mens. Zij spreken wel van een verkiezing „tot het geloof”, maar bedoelen met het geloof een „volhardend” geloof, gelijk we in onze vorige les opmerkten.

Zo vloeit dus volgens deze dwaalleer ook de verkiezing uiteindelijk voort uit natuurlijke bekwaamheden van de mens, uit de mens „van goede wille”.

Ziet ge het gevaarlijke van hun stellingen? Zij gebruiken wel dezelfde namen, zoals: „tot het geloof”, „uitverkiezing” „welbehagen”, maar zij leggen er een andere betekenis in. Zij plakken op een fles, waarin zij een giftige stof hebben gedaan, een etiket met de naam van een bekend medicijn.

Ach, zulk een bedrog kunt u ook aantreffen in de „moderne theologie” van vandaag. In woorden als „wedergeboorte”, „geloof” enz. legt men een geheel andere inhoud dan die, welke de Schrift en Belijdenis aangeven.

Neen, de oorzaak van de Goddelijke verkiezing tot zaligheid ligt niet in enige voorkeur, welke God zou voorgestaan hebben voor mensen, die beter of waardiger zijn

dan anderen. Zij ligt enkel en alleen in Gods vrijmachtig welbehagen! In Zijn onvoorwaardelijk welbehagen! Uit geen enkele voorkeur.

Al is Gods welbehagen ondoorgrondelijk en vrijmachtig, het is echter geen willekeur, zoals de oude Romeinse keizers hun besluiten namen. God heeft zeer zeker Zijn heilige, wijze redenen tot het verkiezen van Zijn volk gehad. Maar dan ook alleen als redenen, genomen uit Zichzelf en dus niet uit de mens, uit enige voorkeur!

We zeiden: Gods welbehagen is ondoorgrondelijk. De Schrift leidt ons met het begrip welbehagen tot de diepste grond van Gods werken, ja, van Gods eeuwige raad. Het komt op uit Gods eeuwige Zelfbewogenheid, uit Zijn eeuwige liefdesbeweging!

Dat er bij God sprake zou zijn geweest in Zijn verkiezing van enige voorkeur, Gods Woord wijst deze gedachte geheel af. Romeinen 9 laat dit duidelijk zien.

Het gaat hier over de verkiezing van Izak en over de verwerping van Ismaël. Mogelijk zou hier de gedachte van voorkeur toch kunnen opkomen, daar Izak uit Sara was en Ismaël uit Hagar, de dienstmaagd van Sara. Maar die gedachte van voorkeur valt helemaal weg door hetgeen we lezen van Rebecca, in de verzen 10 t/m 13. „En niet alleen deze, maar ook Rebecca is daarvan een bewijs, als zij uit ene vrucht was, namelijk Izak, onze vader”.

Hier betrof het dus „uit één vrouw”, Rebecca. Twee kinderen waren in haar schoot, en „Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of iets kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve, niet uit de werken, maar uit de roepende, zo werd tot haar gezegd: De meerdere zal de mindere dienen; gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat”.

In „Uit éne bevrucht” ligt volgens de grondtekst ook opgesloten de gedachte: „op eenmaal, op dezelfde tijd”. Gods welbehagen komt hierin duidelijk uit. Zo ook in de tekst, die in artikel X van onze D. Leerregels wordt geciteerd: „Er geloofden zovelen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven”. (Handel 13:48).

In Gods vrijmachtig welbehagen leert Gods Kerk roemen. En dat gebeurt, wanneer zij aan het eind mag komen van alle eigen werk, van alle pogingen om toch maar enig houvast te vinden buiten de enige grond der zaligheid, in Christus gegeven en geopenbaard. Ja, wanneer zij teruggeleid mag worden in het welbehagen Gods en daarbij wegzinkt, zichzelf verliest in 's Heeren éézijdige, ondoorgrondelijke liefdesbetuiging: „Ja, Ik heb u lief gehad met een eeuwige liefde: daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid!”

Daaruit is ook alleen te verklaren 's Heeren opzoekende zondaarsliefde! „Ik ben gevonden van hen, die naar Mij niet vraagden, Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten”. (Jes. 65:1).

Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat we dan eerst moeten weten, of we uitverkoren zijn. Dit is een list van de duivel om de mens op een rustbank te zetten en zo rusteloos naar de eeuwigheid te sturen. Neen, want de Heere bedient Zich in het vergaderen van Zijn bruidkerk van de middelen der genade, die we naarstig hebben te gebruiken door Zijn Woord te lezen en te onderzoeken en naar de prediking van Zijn Woord te luisteren. Daarbij te vragen om de toepassende werking van de Heilige Geest!

Want: „Het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods”. (Rom. 10:17).

E.

v.L.

ONTMOETINGS DAG

D.V. zaterdag 21 april 1979

Pasen valt dit jaar laat. Daarom is ook onze eerste ontmoetingsdag in 1979 enkele weken later dan vorig jaar. In verband met de langdurige winter, waardoor het voorjaar lang op zich heeft laten wachten, komt dat goed uit. Over enige weken zal het er in ons land wat de natuur betreft anders uitzien dan nu.

We hopen, dat we weer velen mogen begroeten en bovenal, dat we elkaar in Gods gunst mogen ontmoeten. Velen hebben aan vroegere ontmoetingsdagen aangename herinneringen overgehouden.

Het programma ziet er als volgt uit:

Morgensamenkomst aanvang 10.30 uur

Opening: Ds. G. Blom

Spreeker: Ds. P. vanZonneveld
over: Tot prijs Zijner heerlijkheid

Slotwoord: Ds. M. Vlietstra

PAUZE

Opening: Ds. A. Baars

Spreeker: Ds. H. van Leeuwen
over: Christus' Zelfopenbaring als de Opstanding en het Leven

Slotwoord: Ds. H. C. van der Ent

De bedoeling is, dat we zo ongeveer om 4 uur in de middag weer naar huis kunnen terugkeren. Dat is ook voor bezoekers uit het noorden gunstig. Zij kunnen als alles goed mag gaan op tijd thuis komen.

Het behoeft geen betoog, dat alle vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand en ook anderen van harte welkom zijn.

B.

VOLK TUSSEN EEUWIGHEID EN EENZAAMHEID

5

Men herinnere zich, dat we in het vorige artikel iets overnamen uit de paragraaf: een zijstroom? van het vierde hoofdstuk van bovengenoemd boek van Ds. den Butter. Hij constateerde, dat er in de na reformatorische periode in Holland een sterke verwachting leefde ten aanzien van een geestelijk en nationaal herstel van de Joden en dat ook het Puritanisme aan de andere kant van de Noordzee zo'n verwachting gekend heeft. De vraag zelf: een zijstroom? heeft Ds. den Butter nog niet beantwoord, maar dat komt nu.

Nu is er natuurlijk -zo schrijft hij- verschil van mening mogelijk over de vraag of dit Puritanisme en zijn Nederlandse geestverwant de legitieme voortzetting zijn van de reformatorische traditie of dat ze niets anders zijn dan een zijstroom. Over deze vraag is al heel wat gezegd en geschreven. De een stelt, dat de Nadere Reformatie en het Puritanisme in meer dan één opzicht afbuigingen zijn van de Reformatie. Een ander is het daar weer helemaal niet mee eens, maar ziet in deze bewegingen de beste reformatorische tradities bewaard en uitgewerkt.

Zonder nu in te gaan op de argumenten pro en contra wil ik als mijn mening uitspreken, dat zowel het Puritanisme als de Nadere Reformatie niet alleen een legitieme voortzetting van de Reformatie te zien geven, maar zelfs beschouwd mogen worden als bewegingen waarin een noodzakelijke uitwerking gegeven werd van een aantal in de Reformatie gegeven themata. Sommigen zien een tegenstelling tussen de Reformatie en de Nadere Reformatie; een verleggen van het accent van de Christus op de christen. Is dat werkelijk een tegenstelling? Moeten we het onderscheid dat er ongetwijfeld is -al moet niemand dat overdrijven en nu van een tegenstelling gaan spreken- niet taxeren in deze geest, dat de Nadere Reformatie en het Puritanisme nader ontwikkeld hebben wat de Reformatie slechts aangaf?

Dat is zo'n wonder niet, als we er op letten, dat de Reformatie de strijd te voeren had met name tegen de Roomse dwalingen. Op die punten is de Bijbelse boodschap op een magistrale wijze gegrepen en onder woorden gebracht door de reformatoren. Dogma's als de genoegzaamheid van de Heilige Schrift, de rechtvaardiging door het geloof alleen, de sacramenten, e.d. werden op onnavolgbare wijze verklaard en uitgewerkt. Maar de Reformatie heeft niet alle terreinen van de christelijke religie en geloofsleer met eenzelfde grondigheid behandeld. Er is ook nog wat voor de volgende generaties blijven liggen en die volgende generaties hebben mogen voortbouwen op wat de voorafgaande geslachten aan grondwerk hebben verricht. Zo moeten we het zien als in de Nadere Reformatie en het Puritanisme de aandacht voor het werk van de Heilige Geest in de mens groter is dan in de Reformatie. In deze zelfde lijn ligt ook de aandacht die zowel de Nadere Reformatie als het Puritanisme hebben gewijd aan de toekomst van Israël en de wereld. Zoals we later nog zullen zien is er een nauw verband in het Puritanisme tussen pneumatologie en eschatologie; dat wil zeggen tussen de leer van de Heilige Geest en de leer van de laatste dingen.

We hebben dus niet met een zijstroom te doen, als we aandacht geven aan de getuige-

nissen van mensen als Witsius en Brakel in Holland en John Owen en William Perkins en vele anderen meer in Engeland en Schotland. Ik aarzel niet hen tot de beste vertegenwoordigers van het Gereformeerde Protestantisme te rekenen. Het waren mensen, die vanwege hun vroomheid, hun geleerdheid en hun brandende ijver voor Gods koninkrijk ons diepste respect verdienen en die ons in hun leer en leven een lichtend spoor hebben nagelaten van een waarachtig Bijbels geloven en beleven. En ik geloof ook, dat we er goed aan doen naar hun getuigenissen te luisteren, die spreken van een sterke heilsverwachting, zowel voor Israël als voor de ganse wereld.

Ds. den Butter schenkt dan aandacht aan wat aan de overzijde van de Noordzee en zelfs aan de andere kant van de Atlantische Oceaan hierover is gezegd. Dat is alles belangrijk genoeg om hier over te nemen. Maar dat kunnen we niet doen. Men leze zelf in het boek, wat hij citeert uit vroegere geschriften. Na verschillende aanhalingen schrijft Ds. den Butter:

De Puriteinen projecteren deze universele regering van Christus niet in een tijd, die volgt op Zijn wederkomst. Ook maken ze er geen geestelijke heerschappij van in de zin, dat Christus Zijn kerk regeert en dat Hij die kerk vergadert uit alle volken. Zij nemen de woorden over Christus' koningsglorie in de betekenis dat er een tijd zal zijn, dat die regeermacht van Christus zichtbaar zal zijn in de gehele wereld als alle volken zullen buigen onder Zijn schepter. Dat was het waar de Puriteinen naar uitzagen. Hoe enthousiast konden ze er over spreken. Ik denk aan George Newton, die in een verklaring van de tekst Joh. 17:26 zegt: „Het is waar, mijn broeders, deze tijden zullen zeer troostrijk en vol blijdschap zijn en dat in velerlei opzicht. En dit niet in de laatste plaats omdat mensen tot de kennis van de Heere zullen worden gebracht en dat uit alle hoeken van de wereld en bij hopen en menigten....

Daar was nooit zo'n tijd sinds de grondlegging van de wereld en er zal ook zo'n tijd niet zijn totdat deze gezegende periode zal aanblijven; laten onze zielen daarom verheugd zijn bij het vooruitzicht hiervan, hoewel we het niet zullen meemaken”.

Niet alleen verwachtten de Puriteinen deze tijd; zij baden er ook om. Er werden, zoals we al zagen, zelfs speciale dagen van gebed en verootmoediging voor gehouden. Soms had de bekering van de Joden speciale aandacht in de gebeden. Een andere keer werd in de gebeden meer bijzonder de heilstijd voor de hele wereld afgebeden. Ja, ze verwachtten deze heilsperiode als een antwoord van de Heere op de vele gebeden van Zijn volk. In de preek, die Owen in 1649 voor het Engelse Parlement houdt, spreekt hij over „het thuisbrengen van Zijn oude volk om een eenheid te vormen met de volheid der heidenen....in antwoord op de miljoenen gebeden opgezonden in alle generaties tot de troon der genade met het oog op deze heerlijkheid”.

Ds. den Butter schrijft verder, dat deze erfenis bewaard is. Hij noemt verschillende schrijvers uit later tijd. Daarbij besteedt hij enige bijzondere aandacht aan de arbeid en woorden van de bekende Mac Cheyne.

Aan het einde van dit hoofdstuk noemt hij ook Hal Lindsey, die in onze tijd van zich doet spreken, maar een ander geluid laat horen dan de Puriteinen en hun opvolgers.

We luisteren nog even naar Ds. den Butter. Maar, en dat mag ons ook niet ontgaan, dit citaat bewijst ook hoe Lindsey tot zijn opvatting komt. Hij wil wel de indruk geven, dat hij uit de Bijbel put, maar hier weer spreekt hij zichzelf toch. „Geen geleerde met enig zelfrespect, die de wereldsituatie nuchter bekijkt....” Dus het bekijken van de wereldsituatie maakt uit wat ik van de toekomst geloof. Natuurlijk kan iedereen zien, dat de invloed van het christendom steeds kleiner wordt. Zo groot was de invloed van het christendom in de dagen van de Puriteinen ook niet, gezien op wereldschaal. Het verschil is nu, dat Lindsey zegt: Er is alleen maar reden tot Pessimisme. Het gaat al verder achteruit. bekijkt als, een geleerde met enig zelfrespect” de wereldsituatie nuchter en trekt zijn conclusies en laat de Bijbel zeggen wat zijn krant hem gezegd heeft. De Puriteinen lezen Gods Woord en zeggen: Zo zegt de Heere. En al spreekt de wereldsituatie andere

taal en al zegt alles het anders dan de Heere, nochtans zal Gods raad bestaan en zal Hij al Zijn welbehagen doen. het maakt inderdaad een groot verschil....

Hierna komt hoofdstuk 5: Vergadering. Dat moet wachten tot een volgend artikel.

Geliefde vrienden van Bewaar het Pand!

„Komt, hoort toe, o gij allen, die God vreest; en ik zal vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft”.

Psalm 66 : 16

Wanneer wij onder bovenstaande tekst iets willen gaan schrijven over onze belevenissen in het ziekenhuis, dan doen wij dit niet om daardoor een naam te maken, te krijgen of te hebben. Want onze naam is al lang van de baan. Doch het gaat om de Naam des HEEREN, Die moet eeuwig de eer ontvangen. Die alleen.

Wanneer een dominee op ziekenbezoek komt, dan vraagt hij naar de welstand van het lichaam en niet minder naar die van de ziel. Niet altijd wordt dan vernomen, wat men graag zou willen horen.

Wanneer we dan als dominee weer weg gaan, dan zou het mij niet verwonderen, wanneer de patient zichzelf de vraag stelde: En hoe zou die dominee het maken, wanneer hij zich in mijn omstandigheden bevond?

Een alleszins begrijpelijke raag. Een dominee is ook maar een mens, van gelijke bewegingen, gelijk alle anderen.

Nu zijn we méér ziek geweest, en het is niet de eerste keer in ons leven, dat de Heere ons Zijn bemoeienissen rijkelijk deed ervaren.

Doch we zijn en blijven iedere keer weer stijl en diep afhankelijk van Zijn bediening. We hebben nu ook geleerd, dat we niets in ons hart kunnen brengen, al zijn en blijven we ten allen tijde tot geloven verplicht.

Doch wanneer „de Heilige Geest het ons toeëigenen wil,” dan is ook de gehele wereld niet in staat om het er uit te houden. Het is en blijft een vrijmachtige bediening en ook een almachtige.

Nu is het van meet af onze begeerte geweest, om niet in een ongeloofsgestalte in het ziekenhuis te moeten verkeren. Want in een ongeloofsgestalte te verkeren, is nooit tot eer des HEEREN. Integendeel! En de HEERE heeft ons onze wens gegeven, al moeten wij er al weer bij zeggen: Niet uit enige verdienste of waardigheid onzerzijds. Want die zijn gene, dan alleen voor de rampzaligheid. Die hebben wij verdiend.

We hebben in de vorige kerkbode u meegedeeld hoe onze berekening was. We hadden gedacht donderdag naar het ziekenhuis te gaan, vrijdag geholpen te worden, zaterdag weer naar huis te kunnen, om dan des zondags weer te kunnen preken. Dan had nagenoeg niemand iets van de gehele behandeling geweten, wat ons het liefste geweest zou zijn. Want we houden allerminst van reklame. En juist wanneer een dominee wat mankeert, dan gaat het zo gauw de wereld in, en wordt er ik weet niet wat van gemaakt.

Want volgens de „praat” van mensen zijn we allang van het toneel verdwenen geweest. En nochtans mogen wij er zijn tot op deze dag. Naar het oordeel van de geneesheer had onze rekening ook uit kunnen komen. Doch de rekening van de HEERE was anders.

Hij moest ons vrijdagsavonds meedelen, dat zijn pogen min of meer mislukt was en dat hij de poliep, die zich op het einde van de dikke darm bevond, maar gedeeltelijk had kunnen verwijderen. En daarom adviseerde hij ons, om ons operatief te laten behandelen.

Dat is natuurlijk een mededeling die wel even verwerkt moet worden. Want een operatieve behandeling hield in dat er 10 á 12 cm. van de dikke darm verwijderd moest worden. Geen kleine operatie dus.

Heel mijn rekening viel in duigen. En wij moesten bevestigd zien, wat br. W. v.d. Heiden zeide: Een rekening vooruit, komt zelden uit. Zij, die spreekwoorden gebruiken, hebben niet altijd ongelijk.

Een operatie hield in, dat we op zondag niet konden preken, dat alle arbeid, die ons lief is, voorlopig stil zou komen te liggen, en de kosten begonnen de pan uit te rijzen

Terwijl wij over deze dingen in overdenking

waren, kwam de HEERE ons voor met deze woorden: „Want uw Vader weet wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt”. Matth. 6 : 8. Hier ging zoveel kracht en zoetheit van uit, dat alle bezwaren, die er aan onze kant nog mochten zijn, en van welke aard die ook mochten zijn, als met één veeg van de tafel werden weggevaagd.

Het rotsvast vertrouwen leefde in het hart, dat Vader al mijn noden kende en daarin genadiglijk zou voorzien, hoe dan ook.

En wilt nu eens op des HEEREN daden merken.

Wij hadden ons aanvankelijk opgegeven voor de derde klas. We werden opgenomen tweede klas, en toen we voor de operatie moesten worden voorbereid, hebben ze ons gelegd op de eerste klas. Vraag niet hoe of dit mogelijk is, want dan heb ik maar één antwoord, namelijk, dat de HEERE regeert, en dat Hij alle harten in Zijn hand heeft, en dat Hij de harten zelfs van koningen neigt als waterbeken, tot al wat Hij wil.

We hebben ook gedurende ons ganse verdere verblijf in het ziekenhuis als een koningskind op een koningszaal gelegen, geheel alleen, veel met de HEERE, en voor des Konings rekening. We hebben daarom ook een behandeling dienovereenkomstig gehad.

Toen wij voorbereid werden voor de operatie, was het de eerste lijdenszondag. En toen gaf de HEERE ons door Zijn lieve Geest te overdenken, hoe nu de Heere Jezus, over Wiens lijden en sterven wij in die tijd al zo menigmaal met lust hebben mogen preken, voorbereid werd op de kruisoperatie. Die Hem voorbereiden waren: Annas, Kajafas, Pilatus, Herodes, soldaten met geselroeden; spotkleden, smaad, hoon en aller verachting was Zijn deel. En toen wij voorbereid werden voor de buikoperatie, ging dat met zoveel liefde en zachtheid gepaard, dat wij het wonder niet op konden. Wij mochten toen geloven, wat er zo schoon in het Avondmaals-formulier staat - (we hadden die zondag ook voorbereiding moeten preken) - „Hij voor mij, daar ik anders de eeuwige dood had moeten sterven”.

We hebben niet één ogenblik vrees gekend, want de ganse rekening van ons - en die is hemelhoog - was door de Heere Jezus betaald. Hij, de Hemeling, onderging het lot van mij, de doemeling.

Des maandags gingen we naar de operatiekamer met Ps. 91 : 5 in het hart: Ik steun op God, mijn Toeverlaat, Dies heb ik niets te vrezen. Wie God vertrouwt, dien deert geen kwaad; Zijn tent zal veilig wezen. Hij zal Zijn engelen gebieden Dat z' u op weg bevrijden; Gij zult hen in gevaren, zien Voor uw behoudenis strijden.

We hebben dat ook letterlijk mogen zien. Om half één gingen we naar de operatiekamer en om half vijf lagen we weer op onze kamer, en kwamen, voor zover wij ons herinneren kunnen, blijmoedig bij.

Nu had de chirurg, overeenkomstig zijn praktijk, ons verteld, hoe het verloop zou zijn. De eerste dag zou wel gaan. De tweede ook wel. De derde krijgt de patient het moeilijker en de vierde is meestal met de vijfde de moeilijkste. Daarna gaat men van lieverlee weer opknappen.

We hebben daar als mens rekening meegehouden en naar de moeilijke dagen uit liggen kijken. En nu alles achter de rug is, en wij weer thuis mogen zijn, moeten/ mogen wij u vertellen, dat de eerste moeilijke dag nog komen moet. Wij hebben tot nu toe geen vijf minuten pijn gehad. En we mochten geloven, dat de Heere al onze krankheden op Zich genomen had en dat Hij onze „smarten” gedragen heeft.

En Wie zou dan die hoogste Majesteit niet met eerbied prijzen?.....

De dagen na de operatie zijn goede dagen geweest, in lichamelijk en geestelijk opzicht. Lichamelijk herstelde alles zeer voorspoedig en geestelijk mochten wij geloven dat Zijn goedertierenheden elken morgen nieuwe zijn. Wij werden als het ware dagelijks met verse olie overgoten.

Daar we alleen lagen hebben we veel bezoek gehad. Onder het verplegend personeel waren er verschillende die wij kenden. En anderen, die niet op onze afdeling werkten, kwamen ons herhaaldelijk opzoeken.

Steeds weer mochten we vertellen, wie de Heere is voor een alles verbeurd hebbende zondaar. Voor verschillenden waren we een onbegrepen vreemdeling. Anderen gingen niet zonder indrukken bij ons bed vandaan. We zijn beslist niet voor niets in het ziekenhuis geweest, al zal eerst de eeuwigheid het openbaren voor hoevelen het nog tot een eeuwige zegen is geworden.

Dit is zeker, als de Heere geeft te spreken, en dat deed Hij menigmaal, dan is dat nooit voor niets. Zijn Woord toch keert nooit ledig tot Hem weer, maar het zal voorspoedig zijn, waartoe Hij het zendt. Mocht het voor velen tot een eeuwige zegen zijn.

Velen, tot de doktoren toe, mochten we onze gedachtenisprek „Alles genade” als een dankbare herinnering meegeven. Van enkelen hebben we ook mogen vernemen dat ze hem met genoegen gelezen hadden. God stelle ook dat nog tot een zegen.

Ook dominees hebben ons niet vergeten. We hebben ze aan ons bed gehad uit vijf verschillende kerkgroeperingen. Doch iedereen kreeg hetzelfde te horen. Op een morgen zijn er zelfs vier geweest.

Ook hebben we een morgen meegemaakt, dat het leek alsof er niemand kwam. We zeiden toen tot de Heere: Komt er nu niemand vanmorgen aan wie we Uw grote deugden kunnen vertellen? En eer het middag was, waren er toch vier zusters, die belangstelling toonden voor alles wat de Heere had willen doen.

Op een dag zijn er zelfs 28 geweest. Het was druk en toch niet té druk. Het gaf alleen maar grote vrede in het hart.

Wat is dat toch een rijke zaak, als je vrede in het hart mag hebben. Vrede met God, dan heb je het ook met je naaste. Dan zijn er geen vijanden meer. Want dan gun je je grootste vijand de zaligheid nog. Je kunt dan ook buigen voor elkander. Wanneer men dat niet kan, nooit kan, dan staat het te vrezen, dat men het nog nooit voor God gedaan heeft. De Heere lere het een ieder maar.

We hebben ook ontzaggelijk veel post gehad. Van kinderen, ouders, families, verenigingen, allemaal te veel om op te noemen. We namen er dankbaar notitie van, daar kunt u van overtuigd wezen. Het sprak ons van een zekere gemeenschap, die er onder ons toch ook nog mag zijn.

Wij van onze kant kunnen u verzekeren, dat u als gemeente voortdurend op ons hart gebonden zijt, en dat we niets meer verlangen dan „de vrede voor Jeruzalem”.

Maandagmorgen om 10 uur waren we thuis. Verschillenden hadden ons een warme thuiskomst bereid en doen dat nog, na zoveel dagen.

Het is allemaal hartverwarmend. We willen dan ook zonder uitzondering een ieder onze welgemeende dank betuigen voor zoveel meeleven, in deze dagen ondervonden.

De rekening worden met vreugde betaald uit de schuren van Jozef.

Ja, dat zijn wonderlijke schuren. Daar heeft de HEERE ons ook nog een troostrijke gedachte uit verleend. Want zij zijn gevuld, onder Gods voorzienig bestel, door de Egyptenaren. Deze hebben er ook allemaal uit geleefd, doch zij moesten betalen. De zonen van Jacob en het ganse huis huns vaders leefden er ook uit en dan gratis. Terwijl zij het toch geweest zijn, die Jozef hadden verkocht. Toen we dit te zien kregen, moesten we het alleen uitwenen vanwege het wonder der vrije genade, dat we daarin mochten opmerken. Want als het was uit de werken, dan is de genade geen genade meer. Doch nu het uit genade is, is het werk geen werk meer. En daarom: Die roemt, roeme in de Heere. Dat willen we dan ook alleen doen.

Ook wat de preek voorziening betreft, heeft de Heere het wonderlijk wel gemaakt. Een bewijs dat Hij ook ten deze nog met ons van doen wil hebben. We zijn daarom ook de vrienden dankbaar, die Dordt de helpende hand hebben geboden, en door hun hulp ook onze ziel hebben verkwikt.

„Refaja” is een goed ziekenhuis. Het is groot, mooi en modern. Het beantwoordt aan de eisen des tijds. We zijn ook voor de verzorging veel dank verschuldigd, wat we ook hier willen uitspreken.

„Refaja” betekent: De HEERE geneest.

Niet een ieder die er ter verpleging wordt opgenomen, gelooft dat.

We lazen in een statistiek over het jaar 1978, dat van al degenen die in „Refaja” verpleegd zijn, het merendeel „geen godsdienst” achter zijn naam had staan. Het kleinste gedeelte moet dan ondergebracht worden onder allerhande groeperingen en sekten.

Dat gedeelte wat uit de rechterflank van de gereformeerde gezindte er heeft verkeerd, vormde slechts 4% van het geheel. U begrijpt dus, dat het een wonder is, als je er één tegen komt, die waarlijk God vreest. Want rechtzinnigheid garandeert nog geen bekeerdheid.

Niettemin, God weet er Zijn volk te vinden. We hebben het ervaren en mogen geloven, er te liggen als „het zwart van Zijn oogappel”. En zo kan Hij Zijn volk overal vinden. Gelukkig diegenen die het beleven mogen.

Misschien vraagt u, waarom we dit alles beschrijven?

Omdat we open en eerlijk met u allen willen omgaan. We willen als herder graag weten wat er leeft in de harten van de schapen. De schapen moeten/ mogen ook weten wat er leeft in het hart van de herder, die toch zelf ook maar weer een schaap is. En het is een wonder als men dat wezen mag. Want van nature zijn we toch allemaal maar bokken.

Vervolgens schrijven we u dit alles, opdat velen er door tot jaloersheid verwekt zullen mogen worden. En gebonden, die daar hopen, zullen gaan geloven:

Welzalig hij, die op U bouwt

En zich geheel aan U vertrouwt.

En dat degenen, die in het geschrevene in meer of mindere mate zichzelf hebben mogen ontdekken, er door versterkt-zullen mogen worden in het allerheiligst geloof. Want daardoor wordt alleen de HEERE verheerlijkt.

„Laat ons daarom voor de Heere Zijn goedertierenheid loven, en Zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen”. Psalm 107 : 8, 15, 21, 31.

Wanneer we onze arbeid weer zullen hervatten, weten we nog niet. We hopen in alles achter de Heere aan te komen, en Hij geve ons te samen een aangebonden leven aan de troon van Zijn genade. Daar zijn wij allen goed mee.

Uw u liefhebbende Ds. H. C. v.d. Ent.

P.S.

Dit zelfde artikel heeft ook gestaan in de Christelijke gereformeerde kerkbode van Dordrecht-C. Alleen het opschrift is gewijzigd.

Wanneer u bij het lezen hiermee rekening houdt, behoeft het voor u aan de inhoud geen afbreuk te doen.

We hopen dat God het lezen, voor jong en oud, tot een zegen zal stellen.

Jullie aller vriend Ds. H. C. v.d. Ent.

BOEKBESPREKINGEN

Boeken van G. J. van Horssen,
postbus 18, 3770 AA Barneveld.

1. W. Huntington: **De geschiedenis van klein geloof**. Op het titelblad volgt nog: met een volledige beschrijving van zijn afkomst, geboorte, maagschap en opvoeding; zijn leven, zijn geaardheid en zijn gedrag; zijn gestalte, wezenstrekken en eigenschappen; met enige van zijn laatste gesprekken en belijdenissen. Huntington richt zich in een voorrede tot de verzwakten, zieken, hinkenden, treurenden enz. Hij zegt in deze voorrede o.a.: Mijn doel in dit werk is niet om **Klein Geloof** te believen, noch om hem te dulden in zijn grillen, noch om zijn twijfelzucht aan te moedigen, noch om hem in valsheid op te bouwen, veel minder om hem in het ongeloof te bevestigen. Waar ik naar streef, is om hem te tonen wat Geloof is, en wat niet; waar hij recht in heeft, en waar hij ongelijk in heeft; wat in hem te rechtvaardigen is, en wat te berispen; wat hij van zich zelve zegt, en wat God van hem getuigt; wat God aan hem verricht heeft, en wat verwacht kan worden dat voor hem gedaan zal worden, overeenkomstig de belofte: en het verschil tussen een zuigeling in de genade en een verscheurende wolf; **Klein Geloof**, en een kleine vos; de oprechtheid des enen, en de inwendige list des anderen.

Laat dit genoeg zijn ter aanbeveling. Velen zullen dit werkje in de vorm van een

ALLE BEGRIP TE BOVEN (20)

5. Henrietta (4)

Het oog heeft niet gezien noch het oor gehoord de glorie van die heerlijke verandering. Ik zal ze spoedig zien. Ik zal zingen Halleluja! Halleluja! Ik zal gewassen zijn in het bloed van het Lam. Ik zal rein en wit zijn. Ik zal een wit kleed hebben, het fijne linnen, dat is rechtvaardigheid van de heiligen en samen met dat gezegend gezelschap dat blijde gezang zingen: „Waardig is het Lam, Dat geslacht was”.

Daarna kwam het verstilde huis, de zwarte kleren en de rouwstoet, die de laan naar de kerk ging. Zou Henrietta iets van Sukey Harley gezien hebben? We weten het niet, maar we voelen, dat Sukey haar begrepen zou hebben en een grote genegenheid voor de jonge vrouw van Mr. Bernard zou hebben.

Mercy zegt: „Het jaar 1831 was een jaar van grote beproeving voor onze familie. Onze lieve moeder stierf en andere beproevingen volgden snel daar op. Oh, er waren in dit en in het volgende jaar ogenblikken, dat het er op leek, dat mijn hart zou barsten. Ik voelde, dat als er niet enige verlichting was gekomen (waarvan ik toen ze kwam geloofde, dat ze van de Heere was) ik op het moment dat ze kwam verzonken zou zijn.”

Matilda spreekt ook over groot verdriet in deze jaren. We worden niet ingelicht over de aard ervan, maar daar het losbrak na de dood van Mevr. Gilpin lijkt het te wijzen op het verlies van een leidende en besturende hand. Bij het doorzoeken van de familie-papieren kan men alleen maar gissen omtrent sommige gegevens; het zou onkies lijken om deze verborgen smart op te speuren. In dit verband verwondert men zich over de jongste van het gezin, Richard, vier en twintig jaar oud ten tijde van de dood van zijn moeder. Zijn naam komt voor op de familie-boom en op de achterkant van de grafsteen (hij stierf als een oude man in Hawkhurst in Kent). Maar er is geen spoor van hem in brief of dagboek. Frances kreeg juist in die tijd haar vierde zoon en noemde hem Richard. Zou het geweest zijn, omdat zorg en liefde voor een afdwalende broer juist toen op de voorgrond van de gevoelens van de familie stonden? Aan de andere kant, wat een intens verdriet kan er in een gezin komen door een liefdes-affaire, die verkeerd afloopt. Al deze of sommige van deze smarten, die het hart raakten, kunnen bij Mercy's opmerkingen inbegrepen zijn, wat zeker laat zien, dat de familie haar deel aan de beproevingen in dit leven had en hun geestelijke zelfonderzoek was zeker niet alleen in het abstracte.

Bernard en Henrietta keerden natuurlijk naar Hertford terug. Henriette's verslag vervolgt:

„Nadat ik zo voor een lange tijd voortgegaan was, zonder enig antwoord of licht op mijn pad te ontvangen of iets te horen van anderen, dat mijn geval zou kunnen verklaren, begon ik alles als verloren op te geven. Ik besloot het niet meer te proberen, behalve dat ik als ik ermee bezig was herhaaldelijk zei:

Heere, ik ben zwak, wees Gij mijn kracht:

Heere ik ben blind, wees Gij mijn oog.

Hier scheen ik op het slechtst, want daar ik alle hoop op het vinden van de ware godsdienst opgegeven had, was ik vreselijk bang voor de dood. En wat mijn vrees groter maakte, de cholera kwam tot onze kusten en tenslotte tot onze stad en tot onze eigen deur. Dit ontstelde mij vreselijk, maar ik liet mijn angst niet merken aan de anderen en zelden sprak ik over godsdienst tot iemand.

Op een avond bezocht ik een zuster, die in Hertingfordbury (een dorp enkele mijlen van Hertford) woonde. Charles was daar. (Haar broer Charles was lid van St. John's in Cambridge. In die tijd ongeveer werd hem het leraarschap aangeboden en tot verbazing van al zijn vrienden, religieuze en wereldse, sloeg hij het af. „Wat zijn gemoed deed wijfelen” zegt Bernard, „was de lichtvaardigheid en gemakkelijkerheid bij het kiezen van een godsdienstig beroep. Mensen werden evangelie-dienaars, die werkelijk niets kenden van de innerlijke onderwijzing van God, die niets kenden van het inwendige kruis.” Bernard was

genoodzaakt te zeggen, dat „hij -Charles- in die tijd in mijn godsdienst dezelfde oppervlakkigheid zag als bij anderen en hij was er toe gebracht, en dat kan ik getuigen op de beste grond, helemaal aan mijn staat te twijfelen!”) Henrietta gaat verder: „Charles nam in die tijd voor een poos deel aan het werk van mijn man en ik was veel in zijn gezelschap, maar ik had nooit iets over godsdienst tegen hem gezegd. Echter, op die avond bij mijn zuster zei hij deze woorden, naar het scheen zo maar: „Het is erg gemakkelijk voor iemand om wonderlijk veel uitwendige godsdienst te hebben en ook van verborgen godsdienst - gebed, Schriftlezen, zelfkastijding en elk ander ding, dat goed schijnt - met hun monden, hoofden en zoals ze denken hun harten vol met de naam van Jezus Christus, terwijl ze al die tijd hun rug naar Hem toekeren en de zaligheid die Hij verwierf geheel verwerpen”.

Deze opmerking viel met een onuitsprekelijke last op mijn ziel en de woorden „gij zijt de man” klonken in mijn hart. Mijn zuster vond deze opmerking onvoorzichtig en zei heel wat om haar te verzachten. Hij hoorde haar aan en herhaalde toen met kalmte alles, zelfs nog sterker dan eerst. Ik geloof, dat ik mijn ontroering liet merken, want ik herinner mij, dat hij mijn nadien-aansprak, maar ik was zo volkomen verward, dat ik noch hoorde noch lette op wat een van hen sprak. Hoe ik thuis gekomen ben weet ik niet. Ik scheen slechts weer bij te komen, toen ik bij mijn eigen deur aankwam. Toen herinnerde ik mij tot mijn grote spijt, dat ik mijn broer niet gevraagd had uit te leggen, wat het verkeerde van zo'n godsdienst was. Deze woorden kwamen ongezoekt in mijn gedachten: „En zij zullen allen van God geleerd zijn”. Oh, dacht ik, dat is alleen maar in het Oude Testament tegen de Joden gesproken. Dat geldt niet in de gevallen van personen zoals ik, in zo letterlijke zin als ik nodig zou hebben. Kort daarop opende ik het Testament op de plaats, waar Jezus deze belofte vernieuwt, zeggende: „Er is geschreven in de profeten: „En zij zullen allen van God geleerd zijn”. Dat kwam voor een ogenblik zeer lieflijk in mijn hart. Toen

ik die nacht op mijn kamer was voelde ik een grote behoefte om te bidden over mij komen en een besluit om tot God te roepen, totdat ik dit daadwerkelijk onderricht van God ontving. Ik knielde bij mijn bed neer en ik dacht, dat ik die nacht niet van het gebed kon opstaan, maar bijna voordat ik een gedachte tot de Heere kon opzenden, stroomde er een wondervol inwendig licht in mijn ziel, vergezeld van een tekst uit Openbaring, waar de woorden „om niet” in staan. „En wie wil, neme het water des levens om niet.” Het waren alleen de woorden „om niet”, die tot mijn ziel waren gesproken en dat met onbeschrijflijke kracht. Zij zeiden dit: „Laat al uw gebeden varen, al uw ernstige geestelijke verlangens, al uw overwinningen over zonde en uzelf. Wend uw ogen van het aanschouwen van zulke ijdelheden en neem Mijn zaligheid OM NIET.” Ik kreeg het gevoel, dat die paar woorden „om niet” hemel en aarde vervulden. Het licht, waarmee ze vergezeld waren en de ontdekking verbaasden mij zo, dat ik helemaal van streek was. „Oh”, zei ik tot mezelf „bevat elke Schriftuurlijke leerstelling zo'n diepte als zij ontdekt wordt door de Heilige Geest? Ik vraag mij af of iemand anders deze woorden „om niet” begrijpt en als ze het doen vraag ik me af of ze er met elkaar over kunnen spreken!” Ik zei veel van zulke dingen in mijn onwetendheid, denkende dat ik er zo iets wonderlijks van zou kunnen vertellen, terwijl ik als ik probeerde de woorden aan anderen uit te leggen bemerkte, dat ik slechts de oudste en gewoonste dingen zei, zoals ik zelf aan de schoolkinderen telkens weer geleerd had. Het verschil lag niet in de letter, maar in de beleving en kracht. Ik was als iemand, die zonderling tot mijn godsdienstige kennissen sprak - niet dat zij de waarheid van hetgeen ik in de woorden „om niet” gevonden had ontkenden, maar liever zo spraken: „Natuurlijk is het zo. Heb je dat nooit eerder geweten? Herinner je je niet, dat de Schrift zo en zo zegt?” Alsof ik het van de letter alleen had geleerd!

samenspraak en ook de schrijver min of meer van nabij kennen. Het lijkt ons niet nodig Huntington of zijn werk bij onze lezers in te leiden.

Het werk kost gebonden tot 14 april a.s. f 19,25 en daarna f 22,50.

2. Joh. Groenewegen: **De lofzangen Israëls:** De liederen zijn bekend. In de eerste jaargang van ons blad hebben we al over de voorrede van Jac. Groenewegen, een broer, die voor de uitgave zorgde, geschreven. Uit dit voorrede blijkt, dat niet alle liederen van Ds. Groenewegen zijn. Het bekende gedicht: Zoete banden enz is niet van Johannes maar van Jacob. Dat geldt ook enkele andere met name genoemde liederen.

Uit de voorrede blijkt, dat de liederen in de gezelschappen der godzaligen te Werkendan gezongen werden. Daar is toch niets-zo lezen we- dat meer invloed op het harte heeft, als het zingen van liederen en psalmen, als men in zijn gedichten de grote en beminnelijke Koning Jezus tot het onderwerp heeft.

Uiteraard van harte aanbevolen. De prijs is tot 14 april a.s. f 19,90 en daarna f 23,50.

3. Hugo Binning: **De vernedering des herte.** De uitgave is naar een oude druk. De schrijver is bekend. Hij was een Schots theoloog, hoogleraar in de wijsbegeerte te Glasgow. Hij stierf in 1654. Hij schreef verschillende stichtelijke werken, die ook in ons land in hoog aanzien staan in de kringen van hen, die willen blijven bij de oude gereformeerde beginselen.

In dit werk komt een voorrede voor van de drukkers aan de heilzoekende lezer. Er blijkt niet uit, wie de drukkers zijn. De voorrede beslaat bijna 50 blz. en is van belang. Zij begint aldus: Het is de grote plicht van alle mensen om haar tijd hier op de wereld alle dagen wel te besteden tot ere Gods en tot wezenlijk profijt van haar eigen zielen alsook van haar naasten.

Het werk zelf is een bundeling van preken over Spreuken 27:1 en andere teksten, samen twaalf boet-predikatiën, gedaan bij verscheiden plechtige gelegenheden.

We willen ook dit werkje van harte aanbevelen. Het kost tot 14 april a.s. f 23,50 en daarna f 27,50.

4. D. Schot: **De Schepping.**

Dit boekje bevat 7 samenspraken tussen Bart en Kees over de schepping, waarin tevens opgenomen een samenspraak over de sabbat. We lezen op de voorpagina, dat de samenspraken zijn samengesteld door D. Schot te Tholen omstreeks het jaar 1950 en opgedragen zijn aan zijn vriend Jacob Baaij Pz. Ds. C. Smits schreef een ter inleiding. Deze heeft de schrijver van nabij gekend en getuigt, dat Schot uitblonk door zijn godvruchtige wandel. Het boekje bevat -aldus Ds. Smits- geen schoolgeleerdheid, maar munt uit door éénvoud en inzicht in hetgeen, dat God geopenbaard heeft, en wat het schone borduursel Gods in de werken Zijner Handen ons leert en te zeggen heeft. Voor de schrijver zelf was het zijn vermaak om in deze dingen bezig te zijn, en het waren zaken, die voor hem volkomen zekerheid hadden. We behoeven daaraan niets toe te voegen. Men leze het werkje zelf. Het kost f 24,75. De heer Horssen zorgde voor de uitgave van goede werkjes op een voortreffelijke wijze. Alle vier genoemde boeken zijn gebonden.

B.

Leesboeken van Uitgeverij G. Kool te Veenendaal

(vervolg)

4. Jac. Overeem:

De kleine zwerver: Een aardig boekje over een kleine jongen, die verschillende keren op stap gaat, maar toch altijd weer terecht komt. Het boekje kost **f 7,95**.

Waar de bron ontspringt: Dit boek brengt een verhaal over Heiman Dulfer en de boer Geert Hofstal, bij wie hij werkt, over hun gezinnen en over anderen. Heiman is eerst zeer vijandig, maar er komt in zijn gezin een opmerkelijke verandering, die begint doordat een zoontje op een christelijke school komt. De schrijver weet allerlei gebeurtenissen te vermelden, die samen een mooi geheel vormen. We vragen ons wel af, of er niet te veel opmerkelijke levensveranderingen in worden beschreven. Je kunt in een boek natuurlijk alles laten gebeuren, maar er moet overeenstemming zijn met de werkelijkheid. De schrijver brengt in zijn boek allerlei geestelijke ervaringen naar voren. Die zijn dan geen werkelijke ervaring, maar voortgekomen uit de gedachten van de schrijver. De bedoeling is wel goed, maar we vragen ons wel af, of het juist is zo te schrijven over wat de Heere werkt in de harten van zondaren, zonder dat er sprake is van mensen, die werkelijk leven of geleefd hebben. Alleen dan kan er sprake zijn van het werk van de Heilige Geest in het hart. De prijs van dit boek is **f 19,75**.

5. C. van Rijswijk:

Bas en zijn twee vrienden: Wanneer de schrijver zich beperkt had tot de verhalen omtrent deze jongens zouden we het een heel mooi boek hebben gevonden. Maar hij verwerkt in het boek ook gegevens, die hij beter weg had kunnen laten of anders had moeten verwerken. We denken met name over wat hij iemand tegen een onderwijzeres laat zeggen over de betekenis van de doop, waarbij vraag en antwoord 74 van de Heidelberger Catechismus niet tot hun recht komen en aan wat hij schrijft over een rechtzinnige onderwijzer, die later op diezelfde school komt en geestesziek sterft. Er was een mooie gelegenheid geweest om de zegen van goed christelijk onderwijs naar voren te brengen. We willen en kunnen dit boek overigens waarderen. Het kost **f 14,90**.

B.

PLAATS UW
FAMILIEBERICHT IN
BEWAAR HET PAND

VERSCHENEN:

Ds. P. den Butter **VOLK TUSSEN
EEUWIGHEID EN EENZAAMHEID**

**„Aspecten van Gods Wondervolle
weg met Israël,,**

Inhoud van de 7 hoofdstukken:

1. VERKIEZING
2. VERVOLGING
3. VERBLINDING
4. VERWACHTING
5. VERGADERING
6. VERLOSSING
7. VERVULLING

**Royaal formaat
258 pagina's
Prijs f 34,90**

„Dit boek zult U in één adem uit willen lezen! Het zal U boeien van het begin tot het einde. Op meesterlijke wijze voert de schrijver U naar de climax: „En alzó zal gehéél Israël zalig worden!”

Lees- en Luistercentrum

„De Orchidee” B.V.

**Prinsessestraat 86 - Postbus 170
Telefoon (02521) 1 28 51 - Lisse**

Ook in de boekhandel verkrijgbaar

Contactdag deputaten gehandicapten

Evenals vorige jaren beleggen deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandicapten een contactdag voor allen die bij de verzorging of begeleiding van gehandicapten betrokken zijn.

Het blijkt steeds weer dat deze contactdagen in een behoefte voorzien.

Veel vragen leven er, die gesteld willen worden en antwoord behoeven.

Gedacht wordt aan ouders, verpleegkundigen, verzorgers, begeleiders. Ook kerkeraden, diaconieën, predikanten en toekomstige predikanten worden geconfronteerd met de begeleiding van gehandicapten en hen die daarbij betrokken zijn. Telkens weer wordt gevraagd: „Hoe moeten wij handelen en wat doet de kerk?”

De bijeenkomst wordt gehouden D.V. zaterdag 21 april a.s. van 10 tot 3 uur in de Chr. Geref. Kerk aan de Grote Haag te Amersfoort.

O.a. zal ds. A. Rebel, geestelijk verzorger van „Naarderheem” spreken over onze zorg voor gehandicapten.

U bent hartelijk welkom.

Voor lunchpakketten wordt gezorgd.

I.v.m. te treffen voorzieningen graag even bericht van Uw komst (met opgave van het aantal personen) vóór 14 april a.s. aan ondergetekende

Namens Chr. Geref. Deputaten voor de geestelijke verzorging van gehandicapten,

A. van der Kruk, secr. Rijswijk (ZH)
Martin Campsstraat 167, tel. 070-943313.

Voor al Uw

- ★ **BOEKEN**
- ★ **BIJBELS en**
- ★ **PSALMBOEKEN**

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

Te huur, vrije gedeelte van een woning in het midden des lands.

Dicht bij bos, bus, kerk en winkels.
Bezet van 14 - 7 t/m 28 - 7, geen radio en t.v.,
zondag in ere houdend.
tel. 08384-1317.

BELIJDENISTIJD

GEEFT EEN WAARDEVOL BELIJDENIS GESCHENK

Enkele veel gevraagde boeken.

Ds. J. D. Barth. Onze Nederlandse belijdenisgeschriften.

Gebonden in een pracht skivertexband met goud opdruk in rood vlak

Enkele reakties uit de recensie op dit waardevolle werk.

„Dit boek moest in elk huis gevonden worden. Ouders geeft het toch aan uw kinderen. Jongens en meisjes koopt het. Het is een boek, waarin de grondwaarheden van Gods Woord op zulk een eenvoudige wijze verklaard worden. Ds. W. C. Lamain.”

„Met deze uitgave kunnen we recht verblijd zijn. Als U dit boek ziet, koopt U het direkt, al was het alleen al om de prachtige uitvoering, als juweel in uw boekenkast.

DE INHOUD IS NATUURLIJK HET VOORNAAMSTE. Nu die is zonder meer voor Gods ware kerk krachtig, zakelijk, leerzaam en vertroostend in het strijdperk van dit leven. Hier vinden we de belijdenis der strijdende kerk op een uitnemende wijze ontvouwd”.

Ds. F. Mallan Wachter Sions.

„Ik ben dankbaar voor deze uitgave. Ik zou het op de verenigingen besproken willen zien, in de huisgezinnen gelezen, een geschikt belijdenis geschenk. Nu, hier is een kostelijk werk, dat ik de kerkeraden zou willen aanbevelen aan hun jonge leden aan te bieden of ouders aan hun kinderen. Is het duur? Ik vind van niet te duur. De uitgave is op bijzondere fraaie wijze verzorgd. Van harte aanbevolen”.

Ds. A. Vergunst Saambinder.

Bovenstaande reakties spreken voor zich zelf. Met recht kunnen we het een Standaard werk noemen. Te meer daar het voorzien is van een uitgebreide tekst-, zaken-, en persoonsregister. Waardoor het een handzaam naslagwerk is geworden. De Barneveldse krant schreef Jac. Overeem

„Zeldzame verklaring. De schrijver verstond hetgeen hij schreef. Ik heb sterk de neiging aan te nemen dat deze jongste verklaring aan de spits zal komen te staan, het is een werk van blijvende waarde”.

Jac. Koelman Drieërlei catechismus. Bevattende: de gronden van het christelijk geloof, de historie van de Heilige Schrift en de praktijk der Godzaligheid.

Dit boekje is geschreven door Ds. Koelman tot hulp voor de ouders om hun kinderen (reeds vanaf hun derde jaar) thuis te doen-onderwijzen. Hoewel het een geheel zelfstandig werkje is kunnen we het zien als een vervolg op „De plichten der ouders”. Predikanten, ouderlingen, onderwijzers hebben aan dit waardevolle werk een Handboek. 204 blz. gebonden in een pracht skivertexband met goudopdruk.

Prijs slechts **f 22,90** na 30 april **f 27,90**.

NU BESTELLEN BETEKENT f 5,00 VOORDEEL HEBBEN.

Kent U ook al het zeldzame mooie werk van Ds. Murdoch CAMPBELL

„Herinneringen van een pelgrim” In dit boekje beschrijft de schrijver nadat hij er zelf toe overwonnen was zijn tere en lieflijke omgang met de HEERE. Dit werkje ademt een geest van ware Godsvrucht. Gebonden in een pracht kleurenband 160 blz.

Voor slechts f 19,90

D. Schot. „De Schepping” Samenspraken met voorwoord van Ds. C. Smits. 136 blz. gebonden in een geplastificeerd omslag.

Slechts f 24,75.

R. en E. Erskine „De Schatkamer” 12 dln gebonden in pracht unifotmelebanden met goudopdruk in roodvlak. Totaal ruim 5000 blz. compleet **f 450,-** (f 37,50 p.st.) na 30 april **f 25,-** duurder. Nu bestellen **f 25,-** voordeel hebben.

Boeken met f 5,- f 7,50 f 10,- f 12,50 f 21,- voordeel.

Th. Boston „De viervoudigestraat” **f 37,50** na 30 april **f 42,50**.

Joh. Brown „Christus de weg, de waarheid en leven” **f 37,50** na 30 april **f 45,-**.

Joh. Bunjan „De Heilige oorlog” met 100 platen **f 35,-** na pasen **f 40,-**.

Augustinus „De Stad Gods” **f 85,-** na verschijning **f 97,50**.

Geesjen Pamans „Gods genade verheerlijkt” **f 55,-** na verschijning **f 65,-**.

Joh. Calvijn „De Psalmen” 2 dln **f 97,50** na 31 maart **f 110,-**.

Zach Ursinus „Schatboek” 2 dln **f 99,-** na pasen **f 120,-**.

Zetfouten en/of prijswijzigingen voorbehouden.

Dit is slechts een greep uit onze grote voorraad boeken. Gaarne leveren wij alle aangekondigde boeken direct uit voorraad of direkt na verschijning.

Bijbels statenvertaling psalmboekjes, leesboeken voor jong en oud, encyclopedieën etc. etc. kunt U allemaal bestellen van Boekhandel Kool in Veenendaal.

Deze bon kunt U opzenden aan uw boekhandel.

UITGEVERIJ-BOEKHANDEL G. KOOL

Stationssingel 50, 3901 XK Veenendaal. Telefoon 08385-13978 postgiro 280572.

Bank: Rabobank Veenendaal, bankrekening 36.51.10.191, antwoordnummer 77.

Correspondentie-adres: Postbus 177, 3900 AD VEENENDAAL.

P.S. Bestelde U al?

Het nieuwe boek van Ds. H. C. van der Ent „GIDEON”.

Een kleine man van Grote kracht **f 37,50** na verschijning binnenkort **f 42,50**.